

3. ÜNİTE: HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V) HAYATINDAN ÖRNEK DAVRANIŞLAR

1- Hz. Muhammed (S.A.V) İnsanlara Değer Verirdi:

- Hz. Muhammed (S.A.V) insan ilişkilerine önem verirdi. Büyük, küçük, yaşlı, genç ayırt etmeksizin **herkese sevgiyle yaklaşıp, değer verirdi.**
- Hz. Muhammed (S.A.V), insanlara karşı **saygılı, anlayışlı ve nazik** davranırdı. O, zengin fakir **ayırt etmez, kimseyi hor görmezdi.**
- Hz. Muhammed (S.A.V) karşılaştığı insanlara **güler yüzle davranır, selamlaşır ve onların hâl ve hatırını sorardı.** Konuşurken **muhatabının yüzüne bakardı.**
- Hz. Muhammed (S.A.V), insanlar arasında **hiçbir zaman ayırım yapmazdı.** İnsanlara karşı ırk, cinsiyet, zenginlik ve makam farkı gözetmez, **herkese eşit davranırdı.**
“...Ey insanlar! Rabb'iniz birdir, babanız da birdir; hepiniz Âdem'in çocuklarıdır, Âdem ise topraktandır. Allah yanında en kıymetli olanınız, ondan korkup çekinenizdir. Arap'ın Arap olmayana bir üstünlüğü yoktur.” (Hadis-i Şerif)

- Hz. Muhammed (S.A.V) hangi inanç ya da düşüncede olursa olsun **herkese saygı gösterir ve değer verirdi.**

Peygamberimiz Mescid-i Nebi'nin önünde otururken önünden bir cenaze geçer. Peygamberimiz cenaze geçerken ayağa kalkar. Yanındakiler: “Ey Allah'ın Resulü! Geçen bir Yahudi cenazesiydi. Niçin ayağa kalktınız?” dediklerinde: “Yahudi de olsa o da bir insandır.” buyurdu.

- Hz. Muhammed (S.A.V) Yaşlı, hasta, yetim ve fakir kimselerle ilgilenirdi. Akraba ve komşularını **ziyaret ederdi.** Komşularına karşı daima **kibar ve saygılıydı.** Onları rahatsız edebilecek her türlü davranıştan sakınırdı.
- Hz. Peygamber (S.A.V) insanlara **içten davranırdı.** Başkalarıyla konuşurken, **konuşmasının bitmesini sonuna kadar dinler,** eğer konuştuğu bir çocuk ise onun bulunduğu yere kadar eğilir, öyle dinlerdi.

“Sizin en hayırlınız insanlara en faydalı olanınızdır.” (Hadis-i Şerif)

***

2- Hz. Muhammed (S.A.V) Güvenilir Bir İnsandı:

- ❖ Hz. Muhammed (S.A.V.) içinde yaşadığı toplumun **en güvenilir** kişilerinden biriydi.
- ❖ Birçok kişi şehir dışına çıkacağı zaman **değerli eşyalarını Ona emanet ederdi.**
Mekkeliler, Hz. Muhammed'e (S.A.V.) güvendikleri için kıymetli eşyalarını ona emanet ederlerdi. O, Mekte'den Medine'ye hicret edeceği gün, kendisine bırakılan emanetleri sahiplerine teslim etmek üzere Hz. Ali'yi görevlendirmişti.

- ❖ Hz. Muhammed (S.A.V) güvenilir bir insan olduğundan gençlik yıllarında, — daha Peygamberlik görevi verilmeden önce — **Muhammedül Emin (Güvenilir Muhammed)** diye çağınırdı.

- ❖ Her zaman **doğru sözlü** olmuş, **verdiği sözde durmuş** ve emanetleri korumuştur.

“Bana şunlar hakkında söz verin, ben de size cenneti müjdeleyeyim: Konuştuğunuz zaman doğru konuşun! Söz verdiğiniz zaman sözünüzü yerine getirin! Size emanet edileni koruyun!” (Hadis-i Şerif)

- ❖ Gençlik yıllarında Kâbe'nin onarılması esnasında Mekkeliler arasında çıkan anlaşmazlık, Peygamberimizin (S.A.V) hakemliğiyle çözülmüştür. Bu olaya **“Hz. Muhammed'in Kâbe Hakemliği”** denir.

- ❖ İnsan ilişkilerinde her zaman **dürüst ve güvenilir** olan Hz. Muhammed (S.A.V) inananların da güvenilir ve dürüst olmasını istemiştir. **“Müslüman, elinden ve dilinden başkalarının güvende olduğu kimsedir.”** buyurarak dürüstlük ve güvenilirliğin önemine vurgu yapmıştır.

***

3- Hz. Muhammed (S.A.V) Bilgiye Önem Verirdi:

- Hz. Muhammed (S.A.V.), **her zaman bilgiye ve ilim öğrenmeye önem vermiştir.** Pek çok sözünde insanları ilim öğrenmeye teşvik etmiştir.
“İlim öğreniniz ve onu insanlara öğretiniz.”
“İlim müminin yitik malıdır. Nerede bulursa alsın.” (Hadis-i Şerif)
- Hz. Muhammed (S.A.V.), yaşadığı toplumdaki cehaleti ve yanlış inanışları ortadan kaldırıp insanların doğru bilgiye ulaşmaları için büyük çaba göstermiştir.

“Ya öğreten, ya öğrenen, ya dinleyen, ya da bunları seven ol. Beşincisi olma helak olursun.” (Hadis-i Şerif)

- Hz. Muhammed (S.A.V), çeşitli olaylarda gösterdiği tavırlarla bilgiye ne kadar önem verdiğini göstermiştir. Örneğin **Bedir Savaşında esir düşen müşrikleri, 10 Müslüman'a okuma yazma öğretilmelerini karşılığında serbest bırakılacağını** söylemiştir.
- Medine'ye hicret ettiğinde Mescid-i Nebevi'yi inşaa ettirmiş, mescidin bir bölümünü ilim tahsili için ayırmıştır. Mescid-i Nebi'nin bu bölümünde ilim tahsil eden öğrencilere **Ashab-ı Suffa**, mescidin bu bölümüne de **Suffa** denirdi.
- Peygamberimiz ilim öğrenme konusunda kadın erkek ayırımı yapmazdı. O; **“İlim öğrenmek, her Müslüman erkek ve kadına farzdır.”** buyurmuş ve kendisine gelen ilahî buyukları kadın erkek herkese anlatmıştır. Ayrıca haftanın bir gününü kadınların eğitimine ayırmıştır.

“Âlimler gökteki yıldızlar gibidir. Yıldızlar nasıl karanlıkta yol gösterirse âlimler de yeryüzünde rehberdirler.” (Hadis-i Şerif)

“Kim ilim öğrenmek için (evinden) çıkarsa geri dönünceye kadar Allah yolundadır.” (Hadis-i Şerif)

“Kim ilim tahsiline yönelirse Allah o kişiye cennetin yolunu kolaylaştırır...” (Hadis-i Şerif)

***

4- Hz Muhammed (S.A.V) Danışarak İş Yapardı:

- ★ **İstişare (danışma):** Bir iş için bilgi veya yol sormak, görüş almak, istişare etmek, müracaat etmek anlamlarına gelir.
- ★ Hz. Muhammed (S.A.V.) istişareye, danışmaya önem vermiş, insanlara danışmadan iş yapmamıştır.
- ★ Hz. Muhammed (S.A.V) en önemli işlerinde, savaş ve barış ortamlarında danışarak iş yapmış, böylece ashabına ve bizlere danışarak iş yapmanın önemini vurgulamıştır. Ebu Hureyre onun bu özelliği için **“Resulullah'tan daha fazla arkadaşları ile istişare eden bir kimse görmedim.”** demiştir.
- ★ Hz. Peygamber “Her şeyi ben bilirim anlayışıyla hareket etmemiş, **“Danışan asla pişman olmaz.”, “Bir millet, işlerini danışma ile yürüttüğü sürece sıkıntıya düşmez.”** sözleriyle İslam'da danışmanın önemini ortaya koymuştur. Ayrıca Hz. Peygamber (S.A.V), özellikle ailesini ilgilendiren konularda aile fertlerinin görüşlerini almıştır.
- ★ Danışma ile;
— Farklı görüşler sayesinde dünyamız zenginleşir ve bunun sonucunda daha sağlıklı karar veririz.
— Ortak hareket etme bilinci gelişir.
— Sorumluluklar paylaşılır.
— Karşımızdaki insana değer verdiğimizizi gösteririz.
— Görüşler arasında karşılaştırma yeteneğimiz gelişir.
Peygamberimiz, Bedir Harbi'nde uygulanacak taktik hususunda arkadaşlarına danışmıştır. Askerlerin konuşulacağı yeri, yine istişare ile belirlemiştir. Uhut'ta savunma mı yoksa meydan harbi mi yapılacağı hususunda da arkadaşlarına danışmış ve istişare sonucunda benimsenen görüşü kabul etmiştir. Hendek Harbi'nde şehrin etrafına hendek kazma fikri yine istişare sonunda Selman-ı Farisi'den çıkmıştır. Bütün bu örnekler, Hz. Muhammed'in (S.A.V) danışarak iş yapmaya çok önem verdiğini göstermektedir.

***

5- Hz. Muhammed (S.A.V) Merhametli, Hoşgörülü ve Affediciydi:

- Merhamet:** Herhangi bir canlının zarar görmesini, cezaya çarptırılmasını istememek, her zaman insanlara acımak ve onların iyiliğini düşündürmektir.
- Hoşgörü:** İnsanın her an hata yapabilecek bir özellikte olduğu bilinciyle, yapılan hataları hoş görmektir.
- Affedicilik:** Yapılan hataları hemen cezalandırma yoluna gitmemek, insanların hatalarından dönmelerini beklemek demektir.
- ❖ Hz. Muhammed(s.a.v), tüm insanlar için rahmet ve merhamet kaynağı olmuştur.
“And olsun size kendinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir.” (Tevbe Suresi 128. Ayet)
- ❖ Hz. Muhammed(s.a.v), insanların hatalarını hoş görür, onların hatalarını affetme yolunu tercih ederdi.
“Resulüm! Biz seni ancak âlemlere Rahmet olarak gönderdik.” (Enbiya Suresi 107. Ayet)

❖ İnsanların Peygamberimizin etrafında kısa süre içinde toplanmalarının sebebi Peygamberimizin insanlara karşı merhametli ve affedici davranmasıdır.

“O vakit Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın! Şayet sen, kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılıp giderlerdi.”
(Al-i İmran Suresi 159. Ayet)

❖ Hz. Muhammed (S.A.V.) bütün insanlara sevgi ve merhametle yaklaşmıştır. Çevresindekileri hiçbir zaman incitmemiştir. İhtiyaç sahiplerine yardımcı olmuş, güçsüzlere şefkat ve merhametle davranmıştır. Hz. Muhammed (S.A.V.) yardıma muhtaç olan kimsesiz ve yetimlerle özellikle ilgilenmiş, Müslümanlara da öksüz ve yetimlere merhamet göstermelerini tavsiye etmiştir.

“Merhamet edenlere Allah da merhamet eder, siz yeryüzündekilere merhamet ediniz ki göktekiler de size merhamet etsin.” (Hadis-i Şerif)

❖ Peygamberimiz, çocuklara karşı da çok merhametliydi. Torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i kucağına alır, onları okşar, severdi. Bir defasında Peygamberimizin torunlarını sevdiğini gören bir bedevi: **“Ey Allah'ın Resulü, benim 15 çocuğum var, ama hiç çocuklarımı kucağıma alıp sevmedim.”** dediğinde Peygamber Efendimiz: **“Merhamet etmeyene merhamet edilmez”** buyurmuştur.

❖ Hz. Muhammed (S.A.V) merhametli olduğu gibi aynı zamanda affedici ve hoşgörülüydü. Çocukluğundan itibaren Peygamberimizin yanında yetişen Enes b. Malik (r.a) bir kere bile Peygamberimizden azar işitmediğini söylemiştir.

Hz. Peygamber Taif halkını İslam'a davet etmeye gittiğinde Taifliler İslam'ı kabul etmedikleri gibi onu taşla tuttular. Atılan taşlardan Peygamberimizin ayakları yaralandı, kan içinde kaldı; yürüyemeyecek duruma gelen Peygamberimiz, yol kenarında bir üzüm bağına sığındı. Onun bu derece sıkıntıya düşmesi üzerine Yüce Allah, Cebrail'i göndererek isterse ona eziyet eden bu topluluğu cezalandıracağını bildirdi. Peygamberimizin kalbi, çok üzüntülü olduğu bu durumda bile Taiflilerin cezalandırılmasına razı olmadı. Allah'ın elçisi, Yüce Rabb'ine şöyle dua etti: **“Hayır, ben onların cezalandırılmalarını istemem, ben isterim ki Allah, bu müşriklerin neslinden yalnız Allah'a inanan ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayan insanlar meydana çıkarsın.”**

***

6- Hz. Muhammed (S.A.V) Çalışmayı Sever ve Zamanını İyi Değerlendirirdi:

- Dinimiz her alanda çalışmayı emretmiş, ancak çalışanların dünya ve ahiretini kazanacağını beyan etmiştir.
- Hz. Muhammed (S.A.V) de diğer Peygamberler gibi çalışarak geçimini sağlamış ve çalışmayı teşvik etmiştir.
- Hz. Muhammed (S.A.V) çocukken çobanlık yapmış, gençliğinde ise geçimini ticaret yaparak sağlamıştır. Gençlik yıllarında amcası Ebu Talip'in yanında ticaretle uğraşmış ve bir süre Hz. Hatice'nin kervanlarını yönetmiştir. O, hayatının her aşamasında çalışmaya önem vermiştir.

“Hiç kimse kendi emeği ile kazandığından daha hayırlı bir lokma yememiştir.” (Hadis-i Şerif)

- İnsanın ömrü ve imkânları sınırlıdır. Bu nedenle zamanını iyi planlamak, başarının en önemli gereklerindedir. Hz. Muhammed s.a.v, zamanın insan için önemli bir değer olduğunu kabul etmiştir. Bu nedenle zamanını en iyi şekilde değerlendirmiş ve Müslümanların da değerlendirmesini istemiştir

“İnsanlar iki nimetin değerini bilmezler. Bunlardan biri sağlık diğeri boş vaktidir.” (Hadis-i Şerif)

- Hz. Peygamber yapılan çalışmanın düzgün ve sağlam olmasına önem vermiştir.

“Sizden biriniz bir iş yaptığı zaman, onu en güzel şekilde yapsın.”
(Hadis-i Şerif)

- Kur'an-ı Kerim'de çalışma teşvik edilmiş, tembellik kınanmış ve zamanın boşa geçirilmemesi istenmiştir.

“Bir işi bitirdiğin zaman hemen başka bir işe koyul.”
(İnşirâh Suresi 7. Ayet)

- Hz. Muhammed (S.A.V.), zamanını en iyi şekilde değerlendirmeye önem vermiştir. O, boş geçen zamanı savurganlık olarak görmüş, çevresindeki insanlara zamanlarını iyi değerlendirmelerini öğütlemiştir.

“Yaşlılıktan önce gençliğin, hastalıktan önce sağlığın, fakirlikten önce zenginliğin, meşguliyetten önce boş zamanın, ölümden önce hayatın değerini bil.” (Hadis-i Şerif)

“İki günü eşit olan aldanmıştır.”
(Hadis-i Şerif)

7- Hz. Muhammed (S.A.V) Sabırlı ve Cesaretliydi:

Sabır: Üzüntü, sıkıntı ve acılara karşı direnme göstermektir.

- ✓ Hz. Muhammed (s.a.v.), hayatı boyunca pek çok zorluk, sıkıntı ve tehlikeyle karşılaşmış, savaşlara katılmıştır. Ancak o, bu durumların hepsinde sabırlı ve cesaretli olmuştur. Örneğin, doğmadan önce babasını, altı yaşında iken annesini, sekiz yaşında da dedesini kaybetmiştir. Kızı Fatıma dışında da bütün çocukları kendinden önce vefat etmiştir. Peygamberimiz, bütün bunları sabırla karşılamıştır.

“Hiç kimseye sabırdan daha hayırlı ve iyi bir özellik verilmemiştir.”
(Hadis-i Şerif)

- ✓ Kur'an-ı Kerim'de de sabırlı insanlara Allah'ın yardım edeceği belirtilir.
“Ey iman edenler, sabır ve namazla Allah'tan yardım isteyin, muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir.” (Bakara Suresi 153. Ayet)
- ✓ Peygamberimiz, Peygamberlik görevi boyunca başına gelen olumsuz olaylarda bile sabretmeyi bilmiş, müşriklerin kendisine ve Müslümanlara yaptıkları işkencelere **“Allahım! Onlar bilmiyorlar. Sen benim kavmime hidayet nasip et!”** diyerek sabırla karşılık vermiştir.
- ✓ Peygamberimiz, sabrının yanında aynı zamanda cesaretliydi. Müşriklerin onca tehditlerine boyun eğmemiş, sabır ve cesaretle dinini yaymaya devam etmiştir. Mekkeliler kendisinden, İslam davasından vazgeçmesini istediklerinden amcası Ebu Talip'e; **“Güneş'i sağ elim, Ay'ı sol elime koysalar yine korkmam ve yolumdan dönmem. Gerekirse bu uğurda can veririm.”** şeklinde karşılık vererek onların taleplerini kesin bir dille reddetmiştir.
- ✓ Hz. Muhammed, katıldığı tüm savaşlarda düşmanlara karşı cesaretlidir davranmıştır.

“Güçlü kimse, güçte rakibini yenen değil, öfkelenmediği zaman kendine hâkim olabilen kimsedir.” (Hadis-i Şerif)

***

8- Hz. Muhammed (S.A.V) Hakkı Gözetirdi:

- ➔ Hz. Muhammed(s.a.v) hayatı boyunca hak ve adaletten ayrılmamıştır. Kendisine Peygamberlik gelmeden önce Mekke'de haksızlığa uğrayanların haklarını savunmak için kurulan **“Hilful Fudul”** (Erdemliler Topluluğu)na üye olmuş, Peygamberliği döneminde de **“şimdi olsa yine üye olurum.”** Buyurmuştur.
- ➔ Hz. Muhammed (s.a.v.), adaletle davranan ve herkesin hakkını gözetilen bir insandı. Hiç kimseye ayrıcalık göstermez, insanlar arasında inanç, dil, renk ve soy farkı gözetmeden herkese eşit davranırdı. Hak sahibinin hakkını alması konusunda titizlik gösterirdi. Her zaman zayıf ve güçsüzlerin, kadınların, çocukların, yetimlerin ve yoksulların haklarını gözetirdi.
- ➔ Peygamberimiz hak hakkı konusunda da son derece duyarlı davranmıştır. Kimseye hakkını yedirmemiş, başkalarının hakkını yemeye de özen göstermiştir. ☐ Vefat etmeden kısa bir süre önce arkadaşlarını toplamış, kendisinde hakkı olanların hakkını istemesini söylemiştir.

“Gücsüzün, incindiği ve hakkını alamadığı bir toplum yücelemez.”
“Yer ve gökler adaletle ayakta durmaktadır.”
(Hadis-i Şerif)

9- Hz. Muhammed (S.A.V) Doğayı ve Hayvanları Severdi:

- ➔ Hz. Muhammed (s.a.v.), doğayı ve hayvanları korumaya önem verirdi. O, çevrenin temiz tutulmasını öğütlemiş, ağaçların kesilmesi, yolların ve suların kirlenmesini yasaklamıştır. Bir hadisinde bu konuyla ilgili olarak şöyle buyurmuştur: **“Yolları ve gölgelikleri kirlenmekten sakının.”**
- ➔ Hz. Peygamber hayvanları ve doğayı severdi. Hayvanların aç bırakılmamasını, ağır yük yüklenmemesini söylerdi.

“Bir kimse ağaç diker de bunun meyvesinden insan, hayvan veya kuş yerse, yenen şey onun için bir sadaka yerine geçer.”
“Her can taşıyan varlığa yapılan iyilikte sevap vardır.”

“Haksız yere bir kuş veya daha küçük bir hayvan öldüren insana Allah onun hesabını mutlaka soracaktır.”

“Merhametlilere Allah da merhamet eder. Siz yeryüzündekilere -bütün canlılara-merhamet edin ki göktekiler -Allah ve melekler- de size merhamet etsin!”
(Hadis-i Şerif)

- ➔ Peygamberimiz, çevreyi güzelleştirmek ve korumak için yapılacak çalışmaları teşvik etmiştir:

“Elinizde bir fidan varken kıyamet kopmaya başlasa dahi, onu dikecek kadar vaktiniz varsa mutlaka dikin!”
(Hadis-i Şerif)